

СРПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА

ПРИСТУПНЕ БЕСЕДЕ
СРПСКИХ АКАДЕМИКА
II

БЕОГРАД
Српска академија наука и уметности

2021

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

**ПРИСТУПНЕ БЕСЕДЕ
СРПСКИХ АКАДЕМИКА
(1886–1947)**

Књига 2

SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

PRESIDENCY

INAUGURAL SPEECHES
OF SERBIAN ACADEMICIANS
(1886–1947)

Volume 2

The volume is published on account of the SASA Presidency resolution adopted at its 2nd session of 20 February 2020 and the SASA Executive Board resolution adopted at its 33rd session of 5 November 2021

Editor-in-chief

academician
MIRO VUKSANOVIĆ

BELGRADE

2021

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

ПРЕДСЕДНИШТВО

**ПРИСТУПНЕ БЕСЕДЕ
СРПСКИХ АКАДЕМИКА
(1886–1947)**

Књига 2

Књига је објављена на основу одлуке Председништва САНУ са II седнице
20. фебруара 2020. године и одлуке Извршног одбора САНУ са XXXIII седнице
5. новембра 2021. године.

Уредник

академик
МИРО ВУКСАНОВИЋ

БЕОГРАД

2021

SASA PRESIDENCY

academician Vladimir S. Kostić,

President of SASA

academician Zoran V. Popović,

Vice President of SASA for Natural Sciences

academician Ljubomir Maksimović,

Vice President of SASA for Social Sciences

academician Zoran Knežević,

Secretary General of SASA

academician Stevan Pilipović,

President of SASA Branch in Novi SAD

academician Ninoslav Stojadinović,

President of SASA Branch in Niš

academician Milan Damnjanović,

Secretary of the Department of Mathematics, Physics and Geo Sciences

academician Vladimir Stevanović,

Secretary of the Department of Chemical and Biological Sciences

academician Dejan B. Popović,

Secretary of the Department of Technical Sciences

academician Dragan Micić,

Secretary of the Department of Medical Sciences

academician Zlata Bojović,

Secretary of the Department of Language and Literature

academician Kosta Čavoški,

Secretary of the Department of Social Sciences

academician Mihailo Vojvodić,

Secretary of the Department of Historical Sciences

academician Milan Lojanica,

Secretary of the Department of Arts

ПРЕДСЕДНИШТВО САНУ

академик Владимир С. Костић,
п̄редседник САНУ

академик Зоран В. Поповић,
п̄ошп̄редседник САНУ за п̄риродне науке

академик Љубомир Максимовић,
п̄ошп̄редседник САНУ за друшп̄вене науке

академик Зоран Кнежевић,
п̄енерални секретар САНУ

академик Стеван Пилиповић,
п̄редседник Оп̄ранка САНУ у Новом Саду

академик Нинослав Стојадиновић,
п̄редседник Оп̄ранка САНУ у Нишу

академик Милан Дамњановић,
секретар Одељења за математичку, физичку и тео-науку

академик Владимир Стевановић,
секретар Одељења хемијских и биолошких наука

академик Дејан Б. Поповић,
секретар Одељења п̄техничких наука

академик Драган Мицић,
секретар Одељења медицинских наука

академик Злата Бојовић,
секретар Одељења језика и књижевности

академик Коста Чавошки,
секретар Одељења друшп̄вених наука

академик Михаило Војводић,
секретар Одељења историјских наука

академик Милан Лојаница,
секретар Одељења уметности

THE SASA BOARD FOR HISTORY AND
PUBLICATION OF ACADEMIC SPEECHES

President

academician Miro Vuksanović

Members

academician Vladan Đorđević

academician Gradimir V. Milovanović

academician Radoje Čolović

corresponding member Dragan Vojvodić

corresponding member Jelena Jovanović

corresponding member Pavle Petrović

corresponding member Tanja Ćirković Veličković

Board secretaries

Danka Kuželj

Marina Ninić

Board assistant

Dragoslav Boro

АКАДЕМИЈСКИ ОДБОР ЗА ИСТОРИЈАТ И
ОБЈАВЉИВАЊЕ АКАДЕМСКИХ БЕСЕДА

Председник

академик Миро Вуксановић

Чланови

академик Владан Ђорђевић

академик Градимир В. Миловановић

академик Радоје Чоловић

дописни члан Драган Војводић

дописни члан Јелена Јовановић

дописни члан Павле Петровић

дописни члан Тања Ђирковић Величковић

Службени сарадници

Данка Кужељ

Марина Нинић

Технички сарадник

Драгослав Боро

Академске беседе редовних чланова Српске краљевске академије у овој књизи објављене су према њиховом првом издању без језичких, стилских, правописних и других измена – да би аутентичност текстова била у потпуности сачувана.

САДРЖАЈ

Миро Вуксановић <i>Присћуйне беседе срћских академика (уреднички љредљовор друљој књизи)</i>	15
Прави чланови Српске краљевске академије (1886–1947)	19
Приступне беседе (1890–1914)	
Академија природних наука	
Сима Лозанић <i>О аромаћичним глићијокарбамаћима</i>	39
Јован Цвијић <i>Сћурукћура и љодела љланина Балканској љолуосћрва</i>	57
Михаило Петровић Алас <i>О маћемаћичкој љтеорији акћивносћи узрока</i>	95
Богдан Гавриловић <i>Проблем љросћора, хийер-љросћора и конћинуума</i>	135
Сава Урошевић <i>Један љољед на љосћанак крисћаласћих шкриљаца</i>	151
Академија философских наука	
Владан Ђорђевић <i>Кораис и Досићеј</i>	167
Јован Туроман <i>Борба за хуманисћичну љимназију и борба љроћив ње</i>	241
Петар Пера Ђорђевић <i>О реду речи у срћском језику</i>	259

Љубомир Стојановић	
<i>О индивидуалисању српскога језика</i>	295
Андра Николић	
<i>О књижевној кријици</i>	313
Александар Белић	
<i>Основне црте историјској развијка српскога језика</i>	323

Академија друштвених наука

Јован Ристић	
<i>Леополд Ранке и ослобођење Србије</i>	329
Глигорије Гига Гершић	
<i>Пољед на међународни и државојравни положеј Босне и Херцеговине и острва Кијра према научним оценама прејсјавника данашње међународно-јравне теорије</i>	343
Стојан Бошковић	
<i>Државна идеја у старој и новој српској Краљевини са пољедом на исту идеју код осталих словенских народа</i>	385
Нићифор Дучић	
<i>Свети Сава, српска црква и српска краљевина у XIII вијеку</i>	389
Јован Мишковић	
<i>Српска војска и војевање за време усјанка, од 1804–1815 године</i>	401
Јован Ђ. Авакумовић	
<i>Стара српска порођа поређена са енглеском порођом</i>	427
Милутин И. Гарашанин	
<i>О пољичкој књижевности</i>	447
Љубомир Јовановић	
<i>О Лејојису поја Дукљанина</i>	463
Михаило В. Вујић	
<i>Најновији обрј у шртовинској пољичици</i>	469
Јован Н. Томић	
<i>Град Клис у 1596. години</i>	491
Ђорђе Павловић	
<i>О јравосуђу</i>	511
Слободан Јовановић	
<i>Уставобранијељи и њихова влада 1838–1858</i>	523

Академија уметности

Милан Јовановић Морски <i>Поћлед на индијску драму</i>	541
Павле Паја Јовановић <i>Изложба слика</i>	563
Јован Јовановић Змај <i>Краљевић Марко и Тројлав Арајин</i>	569
Стеван Тодоровић <i>Изложба слика</i>	575
Симо Матавуљ <i>О умейној ѿријовеци (расѿрава)</i> <i>Цар Дуклијан (ѿријовејка)</i>	581
Урош Предић <i>Изложба слика</i>	603
Андра Стевановић <i>О Дечанима</i>	609
Богдан Поповић <i>О ѿоложају ѿридева у ѿруји с именицом</i>	613

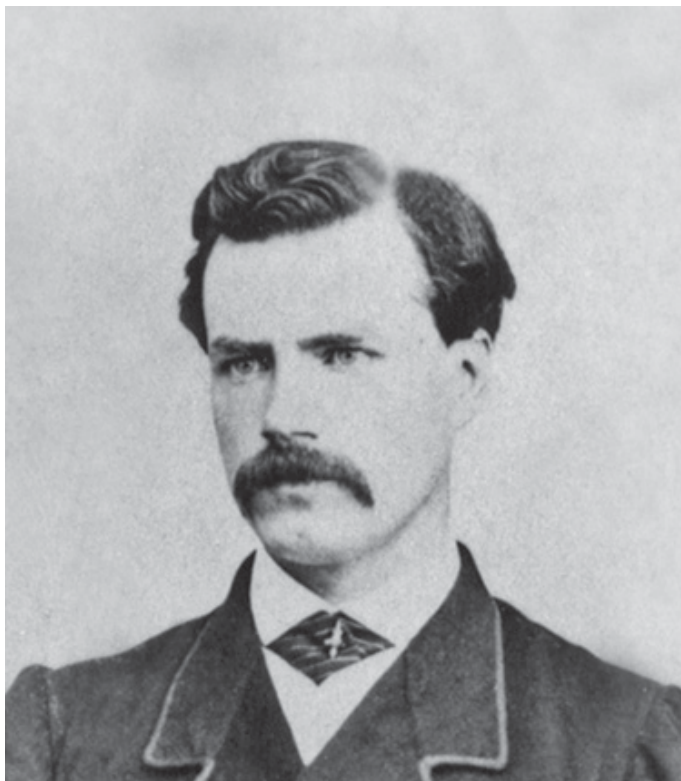
Чланови који нису одржали беседе

Светолик Радовановић	655
Андра Ђорђевић	657
Михаило Гавриловић	659
Стеван Сремац	661
Лаза Костић	663
Јован Бошковић	665

СРПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА

АКАДЕМИЈА ДРУШТВЕНИХ НАУКА

Стојан Бошковић

Државна идеја у старој и новој српској Краљевини
са погледом на исту идеју код осталих
словенских народа

Син. Бошковић

Стојан Бошковић

(Свилајнац, март 1833 – Београд, 21. фебруара / 5. марта 1908)

Био је историчар, политичар и дипломата, професор Велике школе и министар просвете.

Друштво српске словесности: кореспондентни члан од 21. јануара 1862.

Српско учено друштво: редовни члан Одбора за науке државне и историјске од 6. фебруара 1869, секретар Одбора за науке државне и историјске: 1872–1873, 1876–1877, 1881, 1890–1891, председник Српског ученог друштва од 13. јун 1876–1877.

Српска краљевска академија: прави члан „без опредељења“ од 15. новембра 1892, прави члан Академије друштвених наука од 28. децембра 1892, секретар Академије друштвених наука од 22. фебруара 1896. до 22. фебруара 1898.

Приступну беседу одржао је на свечаном годишњем скупу Српске краљевске академије, 22. фебруара 1894. године (није објављена).

* Фотографија на претходној страни Библиотека САНУ F-194.

Председник Академије Д. Нешић, отворивши свечани скуп, позва секретара, Академика М. Ђ. Милићевића, да прочита извештај о раду Академије за годину 1893.

.....

Пошто се ти послови свршише, Председник Академије, уставши на ноге, окрете се Академицима овим речима:

Госјодо Академици!

Наш поштовани колега и Академик г. Стојан Бошковић изабрао је данашњи свечани дан за читање своје приступне академиске беседе. Тема је: „Државна идеја у старој и новој српској Краљевини са погледом на исту идеју код осталих словенских народа“. Као што видите, Господо Академици, тема је врло интересантна и сасвим одговара и доликује свечаности данашњега дана, дана када је обновљена српска Краљевина. Ја с тога захваљујем г. Академику на избору теме и захваљујем му тим више, што мислим, да не само није згорега, него је напротив сасвим добро, кад се у времену и приликама, у којима смо, износе на среду и расправљају и оваква питања, питања која су у стању скренути нам поглед са ускога круга, у коме се врземо и упутити их узвишеним и светлим метама, које не треба никада из очију да губимо и којима треба вазда да тежимо.

Захваљујући поново г. Академику на избору теме, ја га молим да приступи читању своје беседе.

Сад Академик Ст. Бошковић изиђе на катедру и изговори своју беседу, која ће изићи као *Глас Академије*.

По свршетку те беседе Председник Академије прогласи г. Ст. Бошковића за правог Академика, и закључи скуп.

*Председник Академије,
Дим. Нешић*

*Секретар Академије,
М. Ђ. Милићевић*

Извод из: Годишњак / Српска краљевска академија, 7 за 1893 (1894): 202–203.